

## POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa Banku (...) w B.  
przeciwko D. S. i J.S.  
o zapłatę,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 7 maja 2021 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego D.S.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 17 czerwca 2020 r., sygn. akt I ACa (...)

**1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie obciąża skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego;**

**2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokat I. K. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta złotych), powiększoną o kwotę należnego podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 15 lipca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanych D. S. i J. S. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 8 lipca 2019 r., w

sprawie z powództwa Banku (...) w B. o zapłatę oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany D.S., wskazując na naruszenie art. 214 §1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 232 zdanie drugie w zw. z art. 382 k.p.c. art. 236 w zw. z art. 248 w zw. z art. 382 k.p.c., art. 353<sup>1</sup> w zw. z art 58 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398<sup>9</sup> k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Podał, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne i potrzeba odpowiedzi na pytanie czy w sprawie wytoczonej przez Bank przeciwko kredytobiorcy o zapłatę należności z weksla, dla którego stosunkiem podstawowym jest umowa o kredyt hipoteczny zawierająca klauzulę uniemożliwiającą obniżenie wysokości stawki WIBOR poniżej określonego punktu procentowego w razie jej faktycznego spadku poniżej tej wartości Sąd ma obowiązek z urzędu stwierdzić jej niezgodność z zasadami współżycia społecznego, a w sytuacji ustalenia, iż jest ona nieważna może w świetle art. 58 k.c. orzec, iż określone postanowienie umowy jest nieważne czy też skutkuje to nieważnością całej umowy.

Skarżący podał również, że zaskarżony wyrok został wydany przy naruszeniu przepisów postępowania, tj. art. 213 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., skutkujących nieważnością postępowania z uwagi na pozbawienia pozwanego możliwości obrony swoich praw.

W ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna z uwagi na to, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zarówno przepisy proceduralne, które skutkują zachwianiem zasady kontradyktoryjności, jak również prawa materialnego, których niezastosowanie skutkowało utrzymaniem w mocy nieważnej czynności prawnej, zaś nieważność taka winna zostać uwzględniona przez Sąd z urzędu, co w razie ich zastosowania (art. 353<sup>1</sup> w zw. z art. 58 k.c.) skutkowałoby wydaniem odmiennego rozstrzygnięcia.

5. Wskazać przede wszystkim trzeba, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzeby wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w punktach 1 i 4 art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. wzajemnie się, co do zasady, wykluczają, ponieważ zakładają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Skarżący tymczasem powołuje się na oczywiste naruszenie art. 58 k.c. i jednocześnie buduje zagadnienie prawne obejmujące poważne wątpliwości dotyczące stosowania tego przepisu.

6. W pierwszej kolejności należy wskazać, że skarżący nie wykazał, aby w sprawie zaistniała przesłanka z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c., w sprawie nie zachodzi również nieważność postępowania w zakresie brany przez Sąd Najwyższy pod rozwagę z urzędu (art. 398<sup>13</sup> § 1 zd. 2 k.p.c.).

Podstawy nieważności postępowania skarżący upatruje w naruszeniu jego prawa do obrony poprzez rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny sprawy na rozprawie w dniu 17 czerwca 2020 r. w sytuacji, gdy pozwany dwukrotnie zwracał się do Sądu o zmianę terminu posiedzenia z uwagi na zaplanowane czynności medyczne.

Przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym, że strona na skutek wadliwości działań procesowych sądu lub

strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście okoliczności konkretnej sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu. O pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw przesądza kumulatywne wystąpienie trzech okoliczności: naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony, wpływ tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu oraz niemożności obrony swych praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności.

Tymczasem skarżący został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej, wniósł o jej odroczenie, wniosek ten został jednak oddalony przez Sąd Apelacyjny z uwagi na brak udokumentowania czy choćby uprawdopodobnienia przez pozwanego konieczności dokonania zabiegów medycznych kolidujących z terminem rozprawy. Pozwany nie był również pozbawiony możliwości działania w procesie, zgłaszał liczne wnioski o odroczenie terminów rozpoznania sprawy, mógł również wnosić pisma procesowe. Prowadzi to do wniosku, że pozwany nie został pozbawiony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

7. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r. (II PK 284/11) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego

wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Skarżący nie sprostął powyższym wymaganiom. Ograniczył się do zarysowania problematyki dotyczącej kredytu hipotecznego zawierającego klauzulę uniemożliwiającą obniżenie wysokości stawki WIBOR poniżej określonego punktu procentowego w razie jej faktycznego spadku poniżej tej wartości i ewentualnego obowiązku sądu z urzędu stwierdzenia jej niezgodności z zasadami współżycia społecznego. Skarga nie zawiera jednak szerszej analizy tego problemu, podania możliwych odmiennych dróg interpretacji oraz podania, że problematyka ta ma istotne znaczenie dla rozstrzyganej sprawy. Sama sporność danego zagadnienia nie stanowi jeszcze o tym, że skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania, musi ona bowiem dotyczyć kwestii istotnych dla rozstrzyganej sprawy. Ciężar wykazania takiej istotności leży po stronie skarżącego i wymogowi temu skarżący nie sprostął. Analiza skargi kasacyjnej wskazuje, że skarżącemu nie chodzi o wykazanie przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., a jedynie o poddanie zaskarżonego orzeczenia kontroli kasacyjnej.

8. Odnosząc się do powołanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie

oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera dostatecznych argumentów uzasadniających występowanie tak rozumianej oczywistej zasadności. Argumentacja zawarta w skardze ogranicza się do polemiki ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego i przedstawienia własnej, subiektywnej oceny rozstrzygnięcia sprawy. Analiza podanych w wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem nie wskazuje jednak, aby skarżący wykazał, że w sprawie doszło do kwalifikowanego, widocznego bez potrzeby głębszej analizy naruszenia przepisów prawa, które prowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

9. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym ustanowionemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym pełnomocnikowi pozwanego orzeczono na podstawie § 4, § 8 pkt 7 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.